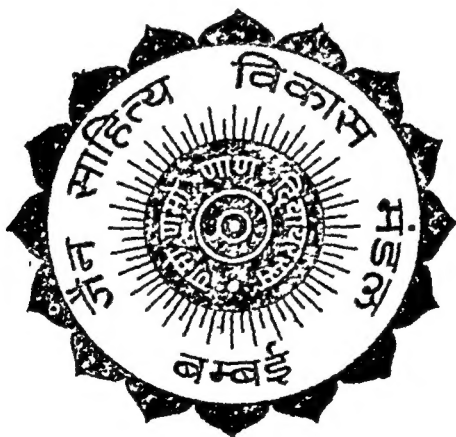

અને છેલ્લે સર્વમકર્પથી નર્મિત એક પરમપદ ને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે--- એ
 બધી બાબતોની બુદ્ધિ વાગ્યેથી અપરિચિત રાખવાનું કરવામાં આવી છે તાત્પર્ય
 એ છે કે જીવનની પરમસિદ્ધિ માટે મનુષ્યે મદાન મોગી બનવું જોઈએ આ
 વિષયને આનુષંગિક એવા ઉન્નતીબાન, ચમગીબાન, ઉપાતીત બાન,
 સામાયિક, શુદ્ધધ્યાન, અનાદનનાદ, નિરાકાર બાન વગેરે અનેક વિષયોને
 દૂરથી છતાં સચોટ રીતે કર્તાએ આલેખ્યા છે.

કાર્તિક સુદિ ૧, વિ. સ ૨૦૧૭
 તા. ૨૧-૧૦-૧૯૬૦

— પ્રકાશક

શ્રી જન સાહિત્ય વિકાસ મંડળનો
હવે પછી દૃઢ સમયમાં પ્રકટ થનાર

યાદગાર ગ્રંથ

ન મ સ્કાર સ્વાધ્યાય

પ્રાકૃત વિભાગ

નમસ્કારવિષયક એક અદ્વિતીય અભ્યાસગ્રંથ (Reference Book)

છેલ્લા ૭ વર્ષથી જેનું સશોધન કાર્ય હાથ ધરવામાં આવ્યું છે અને જેની પૃષ્ઠપર ૭-ભાગણીઓ પણ ખૂબ વધતી રહી છે તે દળદાર ગ્રંથ 'નમસ્કાર સ્વાધ્યાય'નો પ્રથમ પ્રાકૃત વિભાગ દૃઢ સમયમાં જ પ્રકાશિત થશે. અત્યારસુધીમાં નમસ્કારવિષયક જે સાહિત્ય પ્રકટ થયું છે તેમાં તે વિશિષ્ટ હશે, કારણકે તેની રીતિનો એ સૌથી પ્રથમ જ ગ્રંથ છે.

'નમસ્કાર મહામત્ર' અંગેના સાહિત્યની અને તેનું મહત્ત્વ વૈજ્ઞાનિક રીતે સિદ્ધ કરવા માટે યથાર્થ આમ્નાય જાણવાની તેમજ સમજવાની સમાજમાં હંમણા હંમણાં ખૂબ ભૂખ જાગી છે, અને એવે ટાણે આવી માહિતીપૂર્ણ સંગ્રહાત્મક ગ્રંથ પ્રકટ થાય એ અતિ ઉપયોગી અને આવકારપાત્ર નીવડશે. ચૌદ પૂર્વના સાર તરીકે વર્ણવાયેલ આ પદ્યમત્રની આગધના કરતા પહેલાં તેનું બધી જ દૃષ્ટિએ સર્પૂર્ણ જ્ઞાન મેળવવું આવશ્યક છે એ દૃષ્ટિ સામે રાખીને અતિ શ્રમપૂર્વક આ કોષ-ગ્રંથ (Encyclopaedia) તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. આગમોથી માટી અત્યારસુધીમાં જે કાર્ધ લખાયું છે તે સશોધનની દૃષ્ટિએ તારવીને પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ગુજરાતી અનુવાદ સાથે રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. માત્ર જુજ નકલો છપાવી હોવાથી ઓડિશો તાત્કાલિક નોંધાવવા વિનંતી છે.

આઠ પેજ કાઉન સાઈઝનાં આશરે ૬૦૦ પૃષ્ઠ, ૫૦ જેટલાં રંગીન-અરંગીન ચિત્રો તથા ચિત્રો અને કલામય જેકેટ.

અર્થ : ' તે કામ, ' તે જાણ તે વિગત અને જાનત મળી આવેલિ
સાંપનકામ માનવે તે જાણ અને જાણ તે તે વિનિવિદ્યે મળેલાવિક આવ્યામ
કરી વિગતિ ॥ ૨ ॥

અનુવાદ : હું ક્યાં છું, ક્યાં જઈશ, હમણાં (આદી) ક્યાંથી
આવ્યો, મારું કોણ (સ્વજન-ગાંધુ), હું કોનો—એ પ્રમાણે
આત્માને વિશિષ્ટ રીતે વિનવનો ॥ ૨ ॥

પુરુષાસ્તીર્યમિચ્છન્તિ કિં તીર્યઃ કલેશકાંગૃણૈઃ ।

ધર્મતીર્ય શરીરસ્થં સર્વતીર્યાધિકં મૈતં ॥ ૩ ॥

અર્થ : પુરુષ તીર્ય કરવા તણી વાંછા કરઈ. પણ તેહ તીર્ય કિમ
કલિવાઈ જેહ તીર્ય કલેશકાંગૃણ હૃદ તેહમાલિ તીર્ય ન કરીઈ ધમ જાણીનઈ
જેહ શરીર જઈ તેહમાલિ ધર્મતીર્ય જઈ. અનેઈ કલેશકાંગૃણ સર્વતીર્યમાલિ
અધિક તીર્ય મન કરીઈ. ધમ જાણીનઈ આપણા આત્મા મન ચિર
કીજઈ. તે સર્વતીર્યધિક આધિક મન જાણીઈ ॥ ૩ ॥

અનુવાદ : પુરુષો તીર્યને ઇચ્છે છે (કલ્યાણને માટે લોકો
તીર્યયાત્રા માટે ભટકે છે); પરંતુ (ભટકવાથી કાયાના) કલેશના
કારણરૂપ (બનતાં) તીર્યોથી શો લાભ ? સર્વ તીર્યથી અધિક
ધર્મતીર્ય (આત્મા-મન) છે, જે (આપણા જ) શરીરમાં
રહેલું છે. ॥ ૩ ॥

દ્વંદ્વં તીર્યમિદં તીર્યમિતિ જ્ઞાત્વા શ્રમંતિ ચે ।

જ્ઞાનધ્યાનવિહીનાસ્તે સર્તાં તીર્યં સ્વમેવ હિ ॥ ૪ ॥

૧ તીર્ય V. ૨ કલેશકાંગૃણ V. ૩ ધર્મતીર્ય V, B
૪ મન. V

૫ સર્તા V, S

મને મનુષ્યમિત્તે કો સાચા પો નિર્જા ૧ ।

‘મનસે કેમોવિનુ કા પાત્તનો મો તકાં સિધા ॥ ૨૧ ॥’

અર્થ : મનુષ્યની પદ્ધતિ જોઈને મને નિર્જા ૧ । મન
સે કેમોવિનુ કા પાત્તનો મો તકાં સિધા ॥ ૨૧ ॥
આ બંધન દરેક માટે પાત્તનો મો તકાં સિધા ॥ ૨૧ ॥
અનન્ય આપણા મનમાં ૨૧ ૫ ॥ ૨૧ ॥

અનુવાદ : આશની આદાં તત્ત્વાદ્યે અર્જુનાયુષી અદિત,
જ્ઞાનદ્રુપ, નિજ્જન અને કર્મમુખ્ય એવા આત્માનુ જ દ્યાન ધરુ
નેષ્ટિઓ. ॥ ૧૧ ॥

૧ સ્થાને ૨ ભ્રમતીત S, A, B. ૨ આ શ્લોક V માં નથી
અર્થ પણ નથી

૩ સ્વાત્મેવ V ૪ કર્મનિર્મુક્તો V ૫ આ શ્લોક તેમજ
અર્થનો V માં ॥ ૧૦ ॥ નથી છે.

તમા આધાર તમા સર્વ વિષયનિષ્ઠા ઉપકાન્ક હતા તમા આત્મીયતા મારા
આનન્દમાં નિષ્ઠાપૂર્વકપણા આત્મ-પાત્રિ સ્થિતિ જેમ સર્વજનના ઉદ્ધિ
કરીને આપકાન્ક વાળા નિમ આત્મધ્યાન કરીને પાપરૂપીઆ અધિકાર
વાળા જેમ આત્મધ્યાનનામુદ્ધિ દ્વારે કોએક પ્રજા આત્મધ્યાન કરીને
પાપ જેમ વાળા જેમ સર્વજનના ઉદ્ધિ કરીને અધિકાર વાળા નિમ
આત્મધ્યાન કરીને પાપ વાળા ॥ ૧૩ ॥

અનુવાદ : પ્રભાશાંતિ (તેજના સમૃદ્ધ-સૂર્ય) સમાન
શોભાવાળા, સકલ વિશ્વના ઉપકાન્ક તેમજ મહા આનન્દ અને
મુખથી પૂર્ણ એવા પોતાના આત્માને (ધ્યાનીએ) ધ્યાવણો
જેઈએ. ॥ ૧૩ ॥

શુદ્ધસ્ફટિકસંકારાઃ સર્વજગુણમૃષિતઃ ।
પરમાત્માકલ્યાયુક્તો ધ્યેયઃ સ્વાત્મા મનીષિભિઃ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ : પરમાત્મસ્વરૂપ તેહ કેહવું કઠીન નેહવું મુશ્કેલી (શુદ્ધ)
સ્ફટિકતાથી સકલ હૃદય તેહવું પરમાત્મસ્વરૂપ છે. વડી કેહવું કઠીન
જાનતાથી શુદ્ધ કરીને સયુક્ત છે પરમાત્મ સ્વરૂપ એહવી યુક્તિ કલાઈ
કરીને સયુક્ત છે એહવું આત્મસ્વરૂપ કર્મ થઈ રહિત થઈને નેહ
મુનીશ્વર હૃદય તેહ સદાઈ ધ્યાઈ ॥ ૧૪ ॥

અનુવાદ : શુદ્ધ સ્ફટિક સમ નિર્મળ, સર્વજના મુશ્કેલીથી
વિભૂષિત અને પરમાત્માની કલાઓથી યુક્ત એવા પોતાના
આત્માનું બુદ્ધિશાળી પુરુષોએ ધ્યાન કરવું જેઈએ. ॥ ૧૪ ॥

મરેન્નમય નિમગ્ન મરિતીર્ગીતિતિ ।

આત્માડયં જાતને તેન તમ જન્મ ન જિતને ॥ ૨૧ ॥

અર્થ : મરેન્નમયે આત્માના પાપાના અર્થે જિત પ્રાપ્તિ
જાતને તેન તમ જન્મ ન જિતને આત્માના પાપાના અર્થે જિત પ્રાપ્તિ
નર્થે ૧૫ ॥ ૨૧ ॥

અનુભવ : નર્થ મરેન્નમય, શ્રી (જાનાદિ)શ્રી પુક્ત, મર્થ
કાર્તીકી અર્થે આ આત્માને જે જાતે છે તેને (કર્તી)
જન્મ (કેવો પડતો) નર્થ ॥ ૨૧ ॥

પવં ધ્યાત્વા ન્યમાત્માનં સ્ત્રકાયે કાયવર્જિનં ।

ધ્યેયઃ પરપદારુઢઃ પરમાત્મા નિરજનઃ ॥ ૨૨ ॥

૧ સર્વવિશ્વોપકાર V, સત્યગ્વર્ણવિવર્જિતઃ A ૨ આત્માન (૧)
V ૩ જન્મો V

૪ સ્વકાય V ૫ ધ્યેય V ૬ પરપદારુઢ V, પરપદારુઢ
S, A ૭ દેવેશ મુક્તિદેતવે S, A ૮ આત્મોક્તિ ઉત્તર પાઠ S મા
તથા A મા દેવેશ મુક્તિદેતવે છે એ ભૂતથી લખાયેલુ લાગે છે, કારણકે એ પાઠ હવે
પછીના શ્લોક ॥ ૨૩ ॥ ૭ ઉત્તર પાઠ છે અને એ શ્લોક S મા તથા A મા લખવાનો
રહી ગયો છે પરિણામે શ્લોક ॥ ૨૨ ॥ પછીના નખરો લખવામા S મા તથા A મા
ભૂત થઈ છે, અને એ J, V તથા H માં સરખાવતા અષ્ટ આત્મ પડે છે

[illegible]

अथवाः का भवति पोतनी इत्यादि इत्यादि भवति
 (विशेषी विम) अथ पोतनी इत्यादि इत्यादि भवति
 भवति इत्यादि इत्यादि इत्यादि इत्यादि ॥ २० ॥

देवमर्त्यद्वयमां नमः दक्षिणमर्त्यस्य योग्यमपि ।
 पापेभ्यः पापदाहकं देवेनां मुक्तिहेतवे ॥ २३ ॥

[illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ (गणेशाय नमः) ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

231 100-204492-204493-204494

一、政治思想：本人热爱祖国，热爱社会主义，热爱中国共产党，拥护党的路线、方针、政策，遵纪守法，诚实守信，具有良好的道德品质。

શંકરો વા 'જિનેશો વા યો યમ્યામિમતઃ સદા ।
 ણ્ક ણ્વ પ્રમુઃ શાંતો નિર્વાણસ્યો વિલોચ્યતે ॥ ૨૪ ॥^૩

અર્થ : જેલ પરમેશ્વર હાલ જગતતાણુ કાકુ તેલ નિર્વાણપદ સ્થિતિ કરી ધ્યાવડિ અથવા કોએક ગંકર કરી માનહ હાલ કોઈક જિનંદ કરી માનહ હાલ પણુ જેલવડિ હાલ તેલવુ સમાહ હાલ પણુ જેલ અજિન ભુવતેક નાથ તેલ એક જ હાલ. નિર્વાણપદિતણી સ્થિતિ કરીનહ ધ્યાવડિ ॥ ૨૪ ॥

અનુવાદ : શકર (કહો) કે જિનેશ્વર (કહો) (પણુ) જે જેને અભિમત છે તે શાંત પ્રભુ સદાકાળ એક જ છે. નિર્વાણપદને પામેલો (આત્મા તેને એટલેકે તે પ્રભુને) જોઈ શકે છે. ॥ ૨૪ ॥

સુરાસુરનરાધીશપૂજિતો જગતાંહિનઃ ।
 સર્વદોષવિનિર્મુક્તો દેવેશઃ પરિકીર્તિતઃ ॥ ૨૫ ॥^૪

અર્થ : જેલ પરમેશ્વર જગનાથ કહીહ તેલ ત્રિભુવનતાણુ પૂજનીક હાલ પણુ તેલ પરમેશ્વર સર્વ દોષ થકી રહિત હાલ. તેલ પ્રતિ દેવ કહીહ; પણુ ખીજડિ દેવ ન જાણિવડિ. ॥ ૨૫ ॥

અનુવાદ : જે સુરો, અસુરો તેમજ માનવીઓના અધિ-
 પતિથી (રાજતઓથી) પૂજિત છે, જગતનું હિત કરનાર છે અને સર્વ દોષથી સંપૂર્ણપણે મુક્ત છે (તેમનું જ) દેવાધિદેવ તરીકે પચ્છીર્તન કરવામાં આવ્યું છે. ॥ ૨૫ ॥

૧ જિનંદ્રો V ૨ યોયં સ્યા (સ્વા ?)મિમત V, યોયમ્યામિમતઃ
 S, A, B ૩ આ સ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૨૩ ॥ નઅર છે

૪ આ સ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૨૪ ॥ નઅર છે

તત્તોડગનેકરુપા મયઃ સ્વગો સંસુમુંઃ ।

નિર્માણવદમાસતો નેનેગોડગમિતોતતે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ : તેલ પગેના નિર્માણ નામ નામનિ પદ્મ તેલ એક
અરુપ પદ્મ પશ્ચિ તેલનથી ત્રિપતિ નિર્માણપદિ જ્યાં અનમ અનગ (મીમંસા)
અનેકરુપ કરી અનમ પાપા જ્યાં એક અપ કરી મ, મ કરી લપ કરી એક
ભાર કરી એલતા અનેકરુપ કરી અનમ પાપા જ્યાં પશ્ચિ જ્યાં જગત્તા કડીપા
તેલ અપગાદિ નથી અનમ મદગમાદિ નથી અનમ લપમાદિ નથી અનમ
ભારમાદિ નથી એકા પદ્મગાદિ પગેના નથી એક નિર્માણપદ્મથી
ત્રિપતિ જ્યાં તેલનમ દેશપિદેવ કનીપા ॥ ૩૨ ॥

અનુવાદ : (અને છેદે તે) એક છતાં અનેકરુપ છે, સ્ફૂલ
(છતાં) સૂક્ષ્મ છે અને લઘુ (છતા) ગુરુ છે—નિર્વાણપદ પર
આરૂઢ થયેલ આ (ઉપર કહ્યા એવા સ્વરૂપવાળા) અહીં (આ
જગતમાં) દેવાધિદેવ કહેવાય છે. ॥ ૩૨ ॥

બ્રાહ્મણેર્લક્ષ્યતે બ્રહ્મા વિષ્ણુઃ પીતાંબરૈસ્તથા ।

રુદ્રસ્તપસ્વિર્મિર્દષ્ટ ણ્ય ણ્ય નિરંજનઃ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ : જેલ બ્રાહ્મણુ જ્યાં તેલ બ્રહ્મા કરી માનમ જ્યાં અનમ જેલ
પીતાંબર જ્યાં તેલ વિષ્ણુ કરી માનમ જ્યાં અનમ જેલ જટાધારી જ્યાં તેલ
મિશ્નર કરી માનમ જ્યાં પશ્ચિ તેલ બ્રહ્મસ્વરૂપ નિરંજન જ્યાં આપણુપદ

૧ લઘુગુરુ V ૨ દેવેશમિદમુચ્યતે V ૩ આ શ્લોકનો
S તથા V આ તથા A માં ॥ ૩૧ ॥ નબર છે

૪ આ શ્લોકનો S તથા V માં તથા A માં ॥ ૩૨ ॥ નબર છે

તત્તોડવનેકરૂપાત મગ્નઃ મગ્નો તન્નુર્મુદઃ ।

નિર્માણપદમાસ્તો નેનેનોડમિનોત્તમે ॥ ૩૨ ॥

અર્થ : જે પગે ૧૨ વિમાનક નામ તરંગ પદ્મ આ તેડ એક
અડધ ૧૨ પશુ નેદનગી ત્રિનિ નિર્માણપદિ ૧૨ અનપ્ર અનેગ (ભીમ) ૧
અનેકરૂપ કરી અનપ્ર ૧૫૫ ૧૫૫ એક અનપ્ર કરી અનપ્ર કરી લાગ કરી એક
ભાગ કરી એવના અનેકરૂપ કરી અનપ્ર ૧૫૫ ૧૫૫ પશુ જલ જગનામ કરી
તેડ અનપ્રમાદિ નથી અનપ્ર મ, ગમાદિ નથી અનપ્ર લઘુમાદિ નથી અનપ્ર
ભારમાદિ નથી એકપ્ર પુષ્પમાદિ પગેવર નથી. એક નિર્માણપદ્મગી
ત્રિનિ ૧૫ તેડનપ્ર દેવાધિદેવ કરી ॥ ૩૨ ॥

અનુવાદ : (અને છેડે તે) એક છતાં અનેકરૂપ છે, સ્થૂલ
(છતાં) સક્રમ છે અને લઘુ (છતાં) ગુરુ છે—નિર્વાણપદ ૫૨
આરૂઢ થયેલ આ (ઉપર કહ્યા એવા સ્વરૂપવાળા) આડી (આ
જગતમાં) દેવાધિદેવ કહેવાય છે. ॥ ૩૨ ॥

બ્રહ્મણૈર્લક્ષ્યતે બ્રહ્મા વિષ્ણુઃ પીતાંબરૈસ્તથા ।

રુદ્રસ્તપસ્વિભિર્દૃષ્ટ ણ્ય ણ્ય નિરંજનઃ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ : જેલ બ્રાહ્મણુ ૧૫ તેડ બ્રહ્મા કરી માનપ ૧૫. અનપ્ર જેલ
પીતાંબર ૧૫ તેડ વિષ્ણુ કરી માનપ ૧૫. અનપ્ર જેલ જટાધારી ૧૫ તેડ
રુદ્ર કરી માનપ ૧૫ પશુ તેડ બ્રહ્મસ્વરૂપ નિરંજન ૧૫ આપણુપદ

૧ લઘુગુરુ V ૨ દેવેશમિદમુચ્યતે V. ૩ આ સ્લોકનો
S તથા V મા તથા A મા ॥ ૩૧ ॥ નથર છે

૪ આ સ્લોકનો S તથા V મા તથા A મા ॥ ૩૨ ॥ નથર છે

અન્ય દીસાં તેમ એ 'જ' દર્શનતણી ઉપાધિ ને જ જગ્યા પ્રવર્તે છે તેમ સર્પથા જી દર્શન ને કરીછ તેમ નળઉ ધોગવતુ એક જિ કહવાય પાણુ જગ્યા મતિ શુધિ કરીનાઇ અનેકપરિ માર્ગ જગ્યા કરી ધ્યામ જી પણિ ધોયવસ્તુ પરથજી નેડ એક જિ કહિવાઇ વડી એહનુ વિચાર અનુક્રમિઇ કહસિઇ ॥ ૩૫ ॥

અનુવાદ : તે (દેવાધિદેવ) (જાહ્ય) ઉપાધિથી વર્ણિત એકસ્વરૂપ છે, (પરતુ) છ દર્શનો વડે એ (જાહ્ય ઉપાધિયુક્ત) ઘણા સ્વરૂપવાળા સ્ફટિકની જેમ અનેકસ્વરૂપે કહેવાય છે. ॥ ૩૫ ॥

येथाप्यनेकरूपं स्याज्जलं भूवर्णमेदतः ।

तथा भावविभेदेन नानारूपः स गीयते ॥ ३६ ॥*

અર્થ : પૃથ્વી (૧) અનેકરૂપ કરી દીસઇ અનઇ મૂલગઇ ભાગઇ એક જિ કહિવાઇ. જિમ જલતણં નાંમ એક જિ કહિવાઇ, પણિ અનેક વર્ણુ રસ ગંધ સ્પર્શ (સ્પર્શ) કરી જૂજૂએ પ્રકારિ દીસઇ. એક પાણી પાગ (ખારી) મીઠા મુલા કડુઅ (કડુઆં) કસામજા (કડુઅકસામજાં ?) મધુરા અનેક સવાદ કરી દીસઇ જઇ, પણિ પાણીતણી જાતિ એક જ કહિવાઇ. વલી પ્રથિવીપડ (ખડ-પિંડ ?) એક જ કહિવાઇ પણિ જૂજૂએ વર્ણુ કરી દીસઇ જઇ. એક પ્રથિવી પીલી (પીળા) કાલી નીલી રાતી સ્વેત (સ્વેત) એત્યેવિમાદિક (ઇત્યેવમાદિક ?) અનેક વર્ણુ કરી દીસઇ જઇ પણિ જિમ પ્રથિવીતણુ પિંડ એક જ કહવાઇ નામિ કરી અનઇ અનેક વર્ણુ જૂજૂએ કરી દીસઇ જઇ તથા પરદર્શનતણા ભાવભેદ જૂજૂયા દીસઇ જઇ. જિમ પ્રથિવી અનેકરૂપિ સવાદિઇ જૂજૂએ દીસઇ જઇ તિમ પરદર્શન જૂજૂએ ભાવભેદઇ તતઇ જઇ પણ ઇ પરથજાતણુડે સ્વરૂપભેદ એક જ કહીઇ ॥ ૩૬ ॥

૧ પૃથ્વીનેકરૂપસ્યાત (૧) V ૨ મેદહ V. ૩ પર્વતે V

૪ આ સ્લોકનો S માં તથા V માં તથા A માં ॥ ૩૫ ॥ નજર છે

અર્થ : સર્વ કર્મભેદની કારણક્રિયામાં આદ્યનિર્મલ ક્રિયા તરફ પાત્ર
જ્ઞાન તપસ્ય કરીને. સ્વનામ સર્વભાગે પ્રાપ્તતા (નિવૃત્તતા) પ્રાપ્તિ (પ્ર)
પ્રાપ્તિ તત્ત્વવિષયે તેમ ભગવાન એકમત્વ કરીને એકત્વે નિવૃત્તતાના
નિરંજનમત્વ આગમીને ॥ ૩૮ ॥

અનુવાદ : જે કલ્પામુક્ત, મમતામુક્ત, શાંત, સર્વજ્ઞ,
મુખદાત્રી પ્રભુ છે તે જ એક (માત્રો) ભગવાન છે. (તેને જ)
નિરંજન દેવાધિદેવ જાણવો. ॥ ૩૮ ॥

भक्तिस्थाने विशालે न नैश्यं कृत्वा स्थिर मनः ।

निश्चित्य परमानंदं स्नेहपूर्णं सुधाधिकं ॥ ४३ ॥

અર્થ : તેલ વગવાગળાથી પ્રગ્ન કરતા દીપ કવિ જેમણે (દીપ કર્યો જેમણે) દાગાડીથી (દાગાડીથી) કાઢીલું અનંદ મન સ્થિર કરીને તેલ દીપક (દીપક) જાળિયાં અનંદ વડે ગોપ (મી) આનંદથીલું અમત તેણે કરીને ઓપ (મી પ્રગ્ન) જોડવડે દીપક કરીને વડી પ્રગ્ન તારી વિધિ કરીને ॥ ૪૩ ॥

અનુવાદ : વિશાળ ભક્તિસ્થાનમાં (એથીને) અને મનને વશીકૃત (કરવા દારા) સ્થિર કરીને પરમાનંદરૂપી (ધી), સ્નેહપૂરૂપી (ધેવર) અને સુધારૂપી (કપૂર) વગેરે નાળીને (નાળે)— ॥ ૪૩ ॥

दीपश्रेणीं सुदीप्तां च प्रबोध्य दानतेजसा ।

उत्तारयेत् प्रभोः पुण्यमारात्रिकमिति क्रमात् ॥ ४४ ॥

૧ ભક્તિસ્થાલે J, H, S, A, B ૨ વર્તિ (વૃત્તિ ?) V
૩ નિલેખે (૧) V ૪ પરમાનંદ S, H, J ૫ સુધાધિક V
૬ આ શ્લોકનો S તથા V આ તથા A આ ॥ ૪૨ ॥ નબર છે.

૭ દીપશ્રેણીમુદિતા J, H, દીપશ્રેણીમુદિતા V, B ૮ ઉત્તાર-
યેન્પ્રમો S, V ૯ આ શ્લોકનો S તથા V આ તથા A આ ॥ ૪૩ ॥ નબર છે

જામતાં છે તિ'તમામ સુખપાનેત યોગવિત્ ।
 પરમાત્મસ્થાનં તે રેતમામાનં તિતિતયેત ॥ ૪૭ ॥

અર્થ : ૧. તીસમી આ મંત્રાનિ ૨લી । ત તીસમી વિષ્ણુ ૫
 નિતિનિતિ એક મંત્રિ રૂપિય (તે બેચી નિતિ ૧૫૬ એક અબેદમા :
 એ) તેમ વિષ્ણુ બેદમા કરી) એક જ્ઞાતા જ્ઞાતા બીજા એક એ
 બિદા બેદ વિષ્ણુ મળીને એક આત્મા ૧ માને રૂપિય એક । પરમાત્મસ્થ
 આત્માજિ નિતિ કરિ ॥ ૪૭ ॥

અનુવાદ : હવે યોગનો વાળકાર (યોગીપુરુષ) શુભ ધ્યા
 વરે તે જાનેને (અત્માત્મા અને પરમાત્મા—અથવા ધ્યા
 અને ધ્યેયને) એકરૂપ કરી પોતાના આત્માને પરમાત્મસ્થ
 થિતવે ॥ ૪૭ ॥

૧ વિધાયસુ V ૨ જોગવિત્ V ૩ સ્વાત્માન V
 ૪ વિચિત્તણ્ણ V ૫ આ યોગનો V તથા S મા તથા A મા ॥ ૪૬
 નબર છે

અનુવાદ : યમ નિયમ કરણ પ્રાણાયામ પ્રત્યાહાર

સમાધિ ધારણા અને ધ્યાન—એ પ્રમાણે અહીં યોગનાં આઠ

અંગો પંડિતોએ (હાથ મનુષ્યોએ—સજ્જનોએ) જાણ્યાં. પૂર્ણ અગથી (સંપૂર્ણ વિધિપૂર્વક) કરાતો તે (યોગ) સજ્જનોની (પંડિત પુરુષોની—હાથ પુરુષોની) સુદ્ધિ માટે (કારણરૂપ) બને છે. ॥ ૫૧-૫૨ ॥

અનુવાદ : આઠ નિરજન દેવાધિદેવતાં દર્શન થાય છે ત્યારે આનંદપ્રાપ્તિ થાય છે અને શાંતિ થાય છે. (યોગીને દેવાધિદેવતા ગાયુ દર્શન થયાનું) આ લક્ષણ છે. ॥ ૫૦ ॥

સંયમો નિયમश्चैव करणं च तृतीयकं ।

प्राणायामप्रत्याहारौ समाधिधारणा तथा ॥ ५१ ॥

ध्यानं चेतीह योगस्य त्रैयमष्टांगकं युधैः ।

पूर्णोक्तं क्रियमाणस्तु मुक्तये स्यादसौ सर्तां ॥ ५२ ॥

અનુવાદ : યમ, નિયમ, કરણ, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, સમાધિ, ધારણા અને ધ્યાન—એ પ્રમાણે અહીં યોગનાં આઠ અંગો પંડિતોએ (હાથ મનુષ્યોએ—સજ્જનોએ) જાણ્યાં. પૂર્ણ અગથી (સંપૂર્ણ વિધિપૂર્વક) કરાતો તે (યોગ) સજ્જનોની (પંડિત પુરુષોની—હાથ પુરુષોની) સુદ્ધિ માટે (કારણરૂપ) બને છે. ॥ ૫૧-૫૨ ॥

૧ આ શ્લોકનો S તથા V મા તથા A મા ॥ ૪૬ ॥ નબર છે

૨ સયમો J, S, A. ૩ તૃતીયક (તૃતીયક?) S ૪

પ્રાણાયામપ્રત્યાહારૈ J, પ્રાણાયામપ્રત્યાહારા S, A, B (પ્રાણાયામપ્રત્યાહારા ?) A

૫ સમાધિધારણા S ૬ ત્રેયમષ્ટાંગક S, A ૭ પૂર્ણ

S, A, B ૮ મતા S. ૯ આ બંને શ્લોક તેમજ તેમનો અર્થ V

મા નથી S મા તથા A મા આ બંનેના નબરો અનુક્રમે ॥ ૫૦ ॥ અને ॥ ૫૧ ॥ છે.

પાનૌ દિગ્ધતે પા મતો પેત પિટીપતે ।

‘વિત્તેયં સત્ત્વજં ચગ્નં તત્ત્વગ્નમગ્નમગ્નમ્ ॥ ૬૨ ॥’

અર્થ : એ તીલાગ્ન પાન પિત્ત ગામ તે તીલાગ્ન મન વિત્ત ગામ
ચગ્ન તે તીલાગ્ન મન વિત્ત ગામ તે તીલાગ્ન પાન પિત્ત ગામ કમ
ચગ્નચગ્ન પાન ચગ્ન મન એક પાન એક પાન પાન પિત્ત ગામ ચગ્ન
તીલાગ્ન મન અગ્નિ પાનકિ જાગમ તે તીલાગ્ન ચગ્નગાગ્ન પાન (મદમ)
પામમ ચગ્નમ મન પિત્ત ગામની ઉપાધિ બીજી નથી મન પિત્ત ગામ
ગામ તે તીલાગ્ન કામ ચગ્ન (ગામ કામ) છે । પામમ (પામ મન્દિગા)
સવગ્ન તે તીલાગ્ન મન પિત્ત ગામ બીજી મનની કામ જાગિતી ॥ ૨ ॥

અનુવાદ : જ્યા પવન મટે (અર્ધાનુ સ્થાજિત ગાય છે) અને
મન વિલીન થાય છે તેને ગદમ અગ્નિમગ્ન એવું ગાદમ સ્થાન
જાણવું ॥ ૬૨ ॥

મૈનોવ્યાપારનિર્મુક્તં સદૈવાભ્યાસયોગતઃ ।

ઉન્મનીભાવમાયાતં લભતે તત્પદં ક્રમાત્ ॥ ૬૩ ॥

અર્થ : જિમ જિમ મનતણુક વ્યાપાર મૂકીધ, જિમ જિમ મોલતણ
સ્થાનક નિવતીધ, તિમ તિમ મન(ત)ણુક વ્યાપાર ઉછડ (ઓછ) થાઈ
ધમ જાણીનધ એક અભ્યાસ કરિવઉ સદાધ નિરતર જિમ મનતણુક
વ્યાપાર મૂકઈ અનધ એક અભ્યાસ કરતાં જેતલધ અનમનીલાવ (ઉન્મની-
લાવ) આવિઉ તેતલધ અનુક્રમિ તત્પદ પામધ અનધ જેતલધ તત્પદ

૧ ચંત્ર V ૨ ચંત્ર V ૩ વલ્લેય (૧) V. ૪ આ
શ્લોકનો V આ ॥ ૫૮ ॥ અને S આ તથા A આ ॥ ૬૧ ॥ નખર છે

*Ref to The હેયપક્ષ of Yoga Page 161

૫ મનોવ્યાપારનિર્મુક્ત V ૬ સદૈવાભ્યાસયોગિતઃ S, A
૭ ઉન્મનીભાવમાયતો V. ૮ આ શ્લોકનો V આ ॥ ૫૬ ॥ અને S આ
તથા A આ ॥ ૬૨ ॥ નખર છે.

અર્થ : ધ્યાન ધ્યેય અનંત એટલે અનિંદ્ય (એ ગત્રે) ભાવ છાંડીતક
કક ભાવી થાવું અનંત જે તીવાનંદ એક ભાવ કરક તે તીવારક આત્મા
એક ભાવ થઈને સમરસિ વ્રતક એટલે કારણ આત્મા એકકરણ કરીતક
આત્માનૂ સ્વરૂપ રહિયું. ॥ ૬૫ ॥

અનુવાદ : ધ્યાતા અને ધ્યાન એ બન્નેનો અભાવ થઈ (તે
બન્નેનું) જ્યારે ધ્યેયની માથે ઐક્ય થાય તે જ સમરસીભાવ છે
અને તે જ (પ્રક્રિયાને) એકીકરણ માનવામાં આવે છે. ॥ ૬૫ ॥

શુભધ્યાનસ્ય સૂક્ષ્મસ્ય નિરાકારસ્ય કિંચન ।

અથાતઃ પ્રોચ્યતે તત્ત્વં દુર્જયં મહતામપિ ॥ ૬૬ ॥^૩

અર્થ : જેટલું શુભ (સૂક્ષ્મ) ધ્યાન છક તેટલું કેદવૂં કહીક જેટલું અશુભ
(અશુભ) ધ્યાન છાડીતક શુભધ્યાનિ (શુભધ્યાનિ) રહીક પણ તેટલું શુભધ્યાન
આકારગલિત છક દિગ્વિત્ત્વાત અનેરૂં (ખીજુ) રૂપ ન ધ્યાઈક એટલું અરૂપ
અધ્યાત્મ તક પામક. તેટલાકી તે યોગે ઇં (યોગેન્દ્ર) જાણિવક. ॥ ૬૬ ॥

અનુવાદ : નિરાકારના સૂક્ષ્મ શુભધ્યાનનું કાંઈક સ્વરૂપ
હવે અમે કહીએ છીએ—એ તત્ત્વ મહાનપુરુષોને પણ દુર્જય છે
(મહાનપુરુષો પણ જાણી શકતા નથી). ॥ ૬૬ ॥

સંત્રૌ સુપ્તેન મૂકેન લઘ્વઃ સ્વપ્નોઽવ કેનચિત્ ।

ન ઘૃતે સોઽપિ મૂકસ્તુ તેન સ્વપ્નો ન બુદ્ધ્યતે ॥ ૬૭ ॥^૪

૩ અત્યાત પ્રાપ્યતે તત્ત્વ V ૨ વિનિય મન્તિતોમપિ V ૩ આ
સ્વાપ્નો V મા ॥ ૬૨ ॥ નજર જે અને S મા તમા A મા તેનો નજર લખાતો રંગ ગયો જે

૪ સંત્રૌ સ્વપ્નેન મૂકેન લઘ્વઃ સ્વપ્નોઽવ કેનચિત્ V ૬ આ
સ્વાપ્નો V મા ॥ ૬૨ ॥ નજર જે, પણ તેની નીચે તેનો અર્થ નથી અને આપેલ આ
સ્વાપ્નો ॥ ૬૩ ॥ અને તે પછીના સ્વપ્નો ॥ ૬૪ ॥ ॥ ૬૫ ॥ અને ॥ ૬૬ ॥ ના V મા
અનંત જે સ્વાપ્નો ॥ ૬૭ ॥ ॥ ૬૮ ॥ ॥ ૬૯ ॥ અને ॥ ૭૦ ॥ નજરો તરીકે
સ્વાપ્નો ॥ ૭૧ ॥ આ માટે સ્વાપ્નો ॥ ૭૨ ॥ અને ॥ ૭૩ ॥ આપેલ સ્વાપ્નો
સ્વાપ્નો V મા આ સ્વાપ્નો ॥ ૭૪ ॥ તે તેની નીચે સ્વાપ્નો ॥ ૭૫ ॥ સ્વાપ્નો S મા
સ્વાપ્નો ॥ ૭૬ ॥ નજર જે

સોનાઈની જગાં નીં બાજી નર નીં ને ।

[illegible]

અનુવાદ : એક (નારી) અને મર્ગ (નારી) -- એ બંનેથી ૫૦
થયેલ, વાયુમગ્ગથી વર્જિત અને (મર્ગ પ્રકાશના) મહત્ત્વ
(વિકલ્પ)થી રહિત એવું ચિત્ત પરબ્રહ્મસ્વરૂપ કહેવાય છે ॥ ૭૧ ॥

१ कृतस्तेनिम्बिरोमाय V. कृतस्तेन भिगंभा S, A २ ॥
 *योक्तो V भं ॥ ६१ ॥ नयर छे अने S भा तथा A भं ॥ ६८ ॥ नयर ने.

૩ મકલ્પરહિત V ૪ પરબ્રહ્મ V, S, A. ૫ આ ૧ પોદનો
V મા ॥ ૬૭ ॥ અને S મા તથા A મા ॥ ૬૮ ॥ તથા છે.

કોઈકેય મનુષ્યને વિલમ્બે વિદ્યુતિઃ ભાગ્યે ।
કેવળાંતઃ સ્વકિંત્વે દીપ્તિ યોગાદ્યુક્તિઃ સંભાવ્યઃ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ : એક કુદરતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ અગ્નિ જે સ્વભાવે જ્વલતી રહે તેવીજ એક મનુષ્યના અંતરમાં પણ એવી જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિ અર્થે અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે.

અનુવાદ : મારે બધા અનુવાદોને વિલમ્બે મારે જે અનુવાદો જે મારા અનુવાદો જે મારા ? (મારી જે અનુવાદો જે મારા) એમ કહીને મારી અનુવાદો અનુવાદો અનુવાદો જે ૧ ૩૨ ॥

તે વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે ।
વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે વિલમ્બે ॥ ૩૩ ॥

અર્થ : એક કુદરતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ અગ્નિ જે સ્વભાવે જ્વલતી રહે તેવીજ એક મનુષ્યના અંતરમાં પણ એવી જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિ અર્થે અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે.

કેવળાંતઃ સ્વકિંત્વે દીપ્તિ યોગાદ્યુક્તિઃ સંભાવ્યઃ ॥ ૩૨ ॥
અર્થ : એક કુદરતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ અગ્નિ જે સ્વભાવે જ્વલતી રહે તેવીજ એક મનુષ્યના અંતરમાં પણ એવી જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિ અર્થે અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે. એ જ્વલતી અગ્નિમાદ્યુક્તિ એક જ સ્વભાવે જ્વલતી રહે છે.

[illegible]

इति योगी न जानाति लंगलीनो निगंजने ॥ ७५ ॥'

अर्थः श्रेष्ठं गङ्गायां नदीनां गङ्गा तं नदी गङ्गा तेषां निम्नतमपक्षे
 अनेनैवास्ति यत् न नदीनां तेषां अस्ति अस्ति यत् नदीनां तेषां अस्ति

१ शुभधानस्य (शुभधानस्य) २०
 लोकनो V भा ॥

૧ શુભધ્યાનસ્ય (શુભધ્યાનમ્ય) V
 ૨ પરિકર્યતા V. ૩ આ
 ૪ લયે લીનો S, H, A, B

૪ લયે લીનો S, H, A, B
 નખર છે, ને બુવધા ॥ ૭૧ ॥ ને ખડયે લખાયેલો છે
 નખર છે

૫ આ સ્લોકનો V માં ॥ ૬૧ ॥
 S માં તથા A માં ॥ ૭૩ ॥

સર્વત્રિમયગિત્યાગાત્તુ નિત્તે સમગ્ગ્નને ।

ત્તો મિત્તિઃ સ્વાત્મનાં પ્રા નો સર્વતીર્થાવગાહને ॥ ૮૩ ॥

અર્થ : જે તીર્થારાધિતિનન નિત્ત સમગ્ગિ પુરુષને તે તીર્થ
અર્થ આરભતાતુ ત્યાગ દ્વારા અનન્ય તે તીર્થારાધિતિ આરભતણઉ ત્ય
૮૩ તે તીર્થારાધિતિ સમગ્ગિ પુરુષને અનન્ય ૪ તીર્થારાધિતિ સમગ્ગિ
મહિયમ તે તીર્થારાધિતિ અર્થ આરભતણઉ ત્યાગ દ્વારા જન્મકાલિ (યજ્ઞકાલિ)
એવંવત્ અવરિ પુરુષને તન્મકાલિ આચરત (શાન્ત) સિધિપદતાણ ક્ષત પ્ર
દ્વારા અનન્ય જઉ આચરતુ (શાન્ત) ક્ષત પ્રાપ્ત દ્વારા તેલપૂર્ણ અર્થ તી
અવગાદિકે ૪મ જાગીનત્ આરભતણઉ ત્યાગ કવિઉ ॥ ૮૮ ॥

અનુયાય : અર્થ આરભનો સુપૂર્ણ ત્યાગ કરવાથી જ્યા
ચિત્ત અમરસીલાવને પામે ત્યારે અનન્યનોને જે સિદ્ધિ પ્રા
પ્ત થાય છે તે અર્થ તીર્થોનુ અવગાહન કરવા છતા પ્રાપ્ત થવ
નથી. ॥ ૮૪ ॥

વિદ્યમાને પરે મૂઢા યોગે શંખરસાત્મકે ।

યોગં યોગં પ્રકુર્વાણાઃ સંભ્રામ્યંતિ દિશોદિશં ॥ ૮૫ ॥

અર્થ : જેહ આત્માતણ સમરસ છાડીનત્ અનન્ય પૂજ્ય (ખીડુ પ્રજે)
તેહ મૂઢ પુરુષ યોગયોગ કરતા દિસોદિસિ જમણુ કંઈ, પણિ નેહ મૂઢ ૪મ

૧ ચિત્તેઽમરસગતે H, J, ચિત્તે શમરસગતે S, A, B ૨ સ
શુદ્ધિ (શુદ્ધિઃ—સિદ્ધિઃ ?) સ્વાચ્ચત (શાશ્વત) પ્રાપ્ત સર્વતીર્થાવગાહને । V
આ શ્લોકનો V મા ॥ ૭૦ ॥ નજર છે, જે ભૂલથી ॥ ૮૦ ॥ ને અદલે લખાયો છે
આ શ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૮૨ ॥ નજર છે

૪ યોગે સમરસાત્મકે S, A, B, જોગે સમરસાત્મકે V ૫ પ્રકુ
ર્વાણા V, પ્રકુર્વાણા S, પ્રકુર્વાણા B ૬ સંભ્રામ્યંતિ દિશોદિશ V
સંભ્રામ્યંતિ દિશોદિશ S, A, B ૭ આ શ્લોકનો V મા ॥ ૭૧ ॥ નજર છે
જે ભૂલથી ॥ ૮૧ ॥ ને અદલે લખાયો છે S મા તથા A મા ॥ ૮૩ ॥ નજર છે.

અનુવાદ : જગન્નાના વિગિદાને જાગને મર્મમાર્ગો યાત્રા છે.
(પરંતુ જગે ત્યા) નમસ્ક્રમા ને મ (નમો) નાની મા મળી જાય છે
તેમ મોક્ષ માર્ગે ને જાતા ગમાન થઈ જાય છે (અર્થાત્ અમા
મર્મમાર્ગે નામમા મળી જાય છે) ॥ ૮૭ ॥

ગામનેરુત્તર્ણાનામેરુતર્ણ ગથા પયઃ ।

પદ્મદર્શનમાર્ગાણાં મોક્ષમાર્ગસ્તથા મેતઃ ॥ ૮૮ ॥^૧

અર્થ : ગયા ગામ અનેક વર્ગિ દ્રાવી પીવી રતી ધુલી નીચી
દલ્ખેવાદિક વર્ગિ રૂઢ, પર્ગિ તેજના દૂધ એક રિત વર્ગિ તેજવર્ગિ રિત દૂધ
તેમ પદ્મદર્શનના માર્ગે જુદા હોય પર્ગિ મોક્ષમાર્ગ સમુદ્ર (સમુદ્ર) પર્ગિ
દૂધ દૂધ જાગીતર મોક્ષમાર્ગના વાગ્દાસ મર્મ ૭૫ અહ્ય વ્યામ
અમમાર્ગ આવરુદ્ધ ॥ ૮૮ ॥

અનુવાદ : ગાયો અનેક રંગની હોવા છતાં (તે બધીનું)
દૂધ એક જ રંગનું (અર્થાત્ તેજ રંગનું) હોય છે તેવી રીતે છ

૧ સમઃ S, A સમ V. ૨ આ શ્લોકનો V મા ॥ ૭૪ ॥ નખર
ડે, જે ભૂલથી ॥ ૮૪ ॥ ને બદલે લખાયો છે S માં તથા A મા ॥ ૮૬ ॥ નખર ડે

અનુવાદ : નિર્વાતપ્રદેશમાં (પવન વિનાના સ્થાનમાં) રહેલા
દીપકની જેમ (સ્થિર થયેલું) મન ભત કે ભવિષ્યનો વિચાર
કરતું નથી તે (ઉદ્દૃષ્ટ પરિસ્થિતિ) સામાયિક છે એમ કહેવામાં
આવ્યું છે. ॥ ૯૦ ॥

નિઃસંગં યન્નિરાભાસં નિરાકારં નિરાશ્રયં ।

પુણ્યપાપવિનિર્મુક્તં મનઃ સામાયિકં સ્મૃતં ॥ ૯૧ ॥^૧

અનુવાદ : સંગ (સંગર્ગ) વિદ્ધીન, નિરાભાસ, નિરાકાર,
નિરાશ્રય અને પુણ્યપાપથી નિર્મુક્ત એવા મનને સામાયિક
કહેવામાં આવ્યું છે. ॥ ૯૧ ॥

ગતે શોકો ન યસ્યાસ્તિ ન ચ હર્યઃ સમાગતે ।

શત્રુમિત્રસમચિત્તં સામાયિકમિહોચ્યતે ॥ ૯૨ ॥^૨

અનુવાદ : ગયેલાનો જેને શોક નથી અને પ્રાપ્તનો જેને
હર્ષ નથી તેમજ શત્રુ અને મિત્ર (એ બન્ને) પ્રત્યે જેનું ચિત્ત
એકસરખું છે (અર્થાત્ બન્ને પ્રતિ સમદૃષ્ટિ છે) તેને અહીં (આ
જગતમાં) સામાયિક કહેવાય છે. ॥ ૯૨ ॥

યત્પ્રસર્પતિ લોકેઽસ્મિન્ શાસ્ત્રે કુકવિભિઃ કૃતં ।

અવિદ્યા સાં વિનિર્દિષ્ટા સમતાત્મકારણં ॥ ૯૩ ॥^૩

૧ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી આ શ્લોકનો S મા તથા A મા
॥ ૮૯ ॥ નબર છે

૨ શત્રુમિત્રસમં ચિત્ત S, A ૩ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી
S મા તથા A મા ॥ ૯૦ ॥ નબર છે

૪ શાસ્ત્ર S, A ૫ વા H, J ૬ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ
V મા નથી આ શ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૯૧ ॥ નબર છે.

સર્વજ્ઞાન મેળવે તે સર્વજ્ઞાન મેળવે તે સર્વજ્ઞાન મેળવે તે

સર્વજ્ઞાન મેળવે તે સર્વજ્ઞાન મેળવે તે સર્વજ્ઞાન મેળવે તે ॥ ૧૩ ॥

અનુવાદ : સર્વજ્ઞ (ભગવાને) (જે કંઈ) કર્યું છે તે મનનિષ્ઠા છે (અને તે) મનનિષ્ઠાને મેળવવાના કારણરૂપ છે. મોક્ષમાર્ગને દેનારી એવી તે જ (વિદ્યાનું) મનનન પુરુષોએ હમેશાં એવન કર્યું બોધ્યું. ॥ ૬૭ ॥

સર્વજ્ઞાન તુ મનનિષ્ઠા મનનિષ્ઠા મનનિષ્ઠા મનનિષ્ઠા

મૈત્ર મૈત્ર મૈત્ર મનનિષ્ઠા મનનિષ્ઠા મનનિષ્ઠા ॥ ૧૭ ॥

અનુવાદ : સર્વજ્ઞ (ભગવાને) (જે કંઈ) કર્યું છે તે મનનિષ્ઠા છે (અને તે) મનનિષ્ઠાને મેળવવાના કારણરૂપ છે. મોક્ષમાર્ગને દેનારી એવી તે જ (વિદ્યાનું) મનનન પુરુષોએ હમેશાં એવન કર્યું બોધ્યું. ॥ ૬૭ ॥

સત્ત્વં રજસ્તમશ્ચેતિ શરીરાંતર્ગુણત્રયં ।

રજસ્તમઘ સંત્યજ્ય સત્ત્વમેકં સમાશ્રયેત્ ॥ ૧૮ ॥

અનુવાદ : સત્ત્વ, રજસુ અને તમસુ—એ શરીરની અદર રહેલા ત્રણ ગુણો છે. (તેમાંથી) રજસુ અને તમસુનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરીને એકમાત્ર સત્ત્વનો જ આશ્રય લેવો. ॥ ૬૮ ॥

૧ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો નબર ॥ ૬૪ ॥ છે.

૨ પ્રતીપિકા (૧) J. ૩ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૬૫ ॥ નબર છે

* આ રીતે પણ અનુવાદ થઈ શકે —

સર્વજ્ઞાને કાંઈકી સદ્વિદ્યા ખરેખર ભવવિગ્રહે માટે કારણરૂપ છે મોક્ષમાર્ગને પ્રકાશિત કરનાર આ (વિદ્યા)ને જ સત્પુરુષોએ એવની બોધ્યું ॥ ૬૭ ॥

૪ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૬૬ ॥ નબર છે

ઈતિ જ્ઞાત્વા બુદ્ધૈર્નિત્યં સ્વાત્મનો હિતવાંછયા ।

અવિદ્યા દૂરતસ્ત્યાજ્યા ન શ્રોતવ્યા કદાચન ॥ ૧૬ ॥^૧

અનુવાદ : એ પ્રમાણે સમજીને ડાહ્યા માણસોએ પોતાના આત્મહિતની ઇચ્છાથી અવિદ્યાનો હંમેશાં દૂરથી જ ત્યાગ કરવો; ઈદીપણુ (તેવી અવિદ્યાની વાત) ન સાંભળવી. ॥ ૧૬ ॥

સર્વશોક્તા તુ સદ્વિદ્યા ભવવિચ્છેદકારણં ।

સૈવ સેવ્યા સદા સદ્ભિર્મોક્ષમાર્ગપ્રદાયિકા ॥ ૧૭ ॥^૨

અનુવાદ : સર્વજ્ઞ (ભગવંતે) (જે કંઈ) કહ્યું છે તે સદ્વિદ્યા છે (અને તે) સંસારને છેદવાના કારણરૂપ છે. મોક્ષમાર્ગને દેનારી એવી તે જ (વિદ્યાનુ) સજ્જન પુરુષોએ હંમેશાં સેવન કરવું જોઈએ. ॥ ૧૭ ॥ *

સત્ત્વં રજસ્તમશ્ચેતિ શરીરાંતર્ગુણત્રયં ।

રજસ્તમશ્ચ સંત્યજ્ય સત્ત્વમેકં સમાશ્રયેત્ ॥ ૧૮ ॥^૩

અનુવાદ : સત્ત્વ, રજસ્ અને તમસ્—એ શરીરની અંદર રહેલા ત્રણ ગુણો છે. (તેમાંથી) રજસ્ અને તમસ્નો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરીને એકમાત્ર સત્ત્વનો જ આશ્રય લેવો. ॥ ૧૮ ॥

૧ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો નષ્ટ ॥ ૬૪ ॥ છે

૨ પ્રતીપિકા (૧) J ૩ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૬૫ ॥ નષ્ટ ૭

• આ રીતે પણ અનુવાદ થઈ શકે —

સૌજન્ય કરેલી અવિદ્યા ખરેખર ભાગ્યે જ માટે કારણરૂપ છે મોક્ષમાર્ગને પ્રકાશિત કરનાર આ (વિદ્યા)ને જ અત્યુચ્ચેતે ને નથી જોડે એ ॥ ૬૭ ॥

૪ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૬૮ ॥ નષ્ટ ૮

ઈતિ જાત્ના તુનેનિયં સ્યાત્મનો તિત્તાંદ્યા ।

અવિદ્યા દૂરતસ્પ્યાજ્યા ન શ્રોત્યા કદાચન ॥ ૧૬ ॥^૧

અનુવાદ : એ પ્રમાણે અમલુને ડાળા માળુગોએ પોતાના આત્મહિતની ઇચ્છાથી અવિદ્યાનો હમેશાં દૂરથી જ ત્યાગ કરવો. કદીપણ (તેવી અવિદ્યાની વાત) ન સાંભળવી. ॥ ૧૬ ॥

સર્વમોક્તા તુ સદ્વિદ્યા ભવવિચ્છેદકારણં ।

સૈવ સેવ્યા સદા સદ્ધિર્મોક્ષમાર્ગપ્રદાયિકા ॥ ૧૭ ॥^૨

અનુવાદ : સર્વજ્ઞ (ભગવતે) (જે કંઈ) કહ્યું છે તે સદ્વિદ્યા છે (અને તે) સમારને છેદવાના કારણરૂપ છે. મોક્ષમાર્ગને દેનારી એવી તે જ (વિદ્યા)ને સજ્જન પુરુષોએ હમેશાં સેવન કરવું જોઈએ. ॥ ૧૭ ॥

સત્ત્વં રજસ્તમશ્વેતિ શરીરાંતર્ગુણત્રયં ।

રજસ્તમશ્ચ સંત્યજ્ય સત્ત્વમેકં સમાશ્રયેત્ ॥ ૧૮ ॥^૩

અનુવાદ : સત્ત્વ, રજસૂ અને તમસૂ—એ શરીરની અદર રહેલા ત્રણ ગુણો છે. (તેમાંથી) રજસૂ અને તમસૂનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરીને એકમાત્ર સત્ત્વનો જ આશ્રય લેવો. ॥ ૧૮ ॥

૧ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો નષ્ટ ॥ ૧૪ ॥ છે.

૨ પ્રતીપિકા (?) J ૩ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૧૫ ॥ નષ્ટ છે

* આ રીતે પણ અનુવાદ થઈ શકે —

સર્વજ્ઞએ કહેલી સદ્વિદ્યા ખરેખર ભવચિત્ત માટે કારણરૂપ છે મોક્ષમાર્ગને પ્રકાશિત કરનાર આ (વિદ્યા)ને જ સત્પુરુષોએ સેવવી જોઈ એ ॥ ૧૭ ॥

૪ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી અને S મા તથા A મા તેનો ॥ ૧૬ ॥ નષ્ટ છે

[illegible]

29. 11. 2019. 11. 11. 2019. 11. 11. 2019.

2) 1990-1991 1992-1993 1994-1995 1996-1997 1998-1999 2000-2001 2002-2003 2004-2005 2006-2007 2008-2009 2010-2011 2012-2013 2014-2015 2016-2017 2018-2019 2020-2021 2022-2023 2024-2025 2026-2027 2028-2029 2030-2031 2032-2033 2034-2035 2036-2037 2038-2039 2040-2041 2042-2043 2044-2045 2046-2047 2048-2049 2050-2051 2052-2053 2054-2055 2056-2057 2058-2059 2060-2061 2062-2063 2064-2065 2066-2067 2068-2069 2070-2071 2072-2073 2074-2075 2076-2077 2078-2079 2080-2081 2082-2083 2084-2085 2086-2087 2088-2089 2090-2091 2092-2093 2094-2095 2096-2097 2098-2099 2100-2101 2102-2103 2104-2105 2106-2107 2108-2109 2110-2111 2112-2113 2114-2115 2116-2117 2118-2119 2120-2121 2122-2123 2124-2125 2126-2127 2128-2129 2130-2131 2132-2133 2134-2135 2136-2137 2138-2139 2140-2141 2142-2143 2144-2145 2146-2147 2148-2149 2150-2151 2152-2153 2154-2155 2156-2157 2158-2159 2160-2161 2162-2163 2164-2165 2166-2167 2168-2169 2170-2171 2172-2173 2174-2175 2176-2177 2178-2179 2180-2181 2182-2183 2184-2185 2186-2187 2188-2189 2190-2191 2192-2193 2194-2195 2196-2197 2198-2199 2200-2201 2202-2203 2204-2205 2206-2207 2208-2209 2210-2211 2212-2213 2214-2215 2216-2217 2218-2219 2220-2221 2222-2223 2224-2225 2226-2227 2228-2229 2230-2231 2232-2233 2234-2235 2236-2237 2238-2239 2240-2241 2242-2243 2244-2245 2246-2247 2248-2249 2250-2251 2252-2253 2254-2255 2256-2257 2258-2259 2260-2261 2262-2263 2264-2265 2266-2267 2268-2269 2270-2271 2272-2273 2274-2275 2276-2277 2278-2279 2280-2281 2282-2283 2284-2285 2286-2287 2288-2289 2290-2291 2292-2293 2294-2295 2296-2297 2298-2299 2300-2301 2302-2303 2304-2305 2306-2307 2308-2309 2310-2311 2312-2313 2314-2315 2316-2317 2318-2319 2320-2321 2322-2323 2324-2325 2326-2327 2328-2329 2330-2331 2332-2333 2334-2335 2336-2337 2338-2339 2340-2341 2342-2343 2344-2345 2346-2347 2348-2349 2350-2351 2352-2353 2354-2355 2356-2357 2358-2359 2360-2361 2362-2363 2364-2365 2366-2367 2368-2369 2370-2371 2372-2373 2374-2375 2376-2377 2378-2379 2380-2381 2382-2383 2384-2385 2386-2387 2388-2389 2390-2391 2392-2393 2394-2395 2396-2397 2398-2399 2400-2401 2402-2403 2404-2405 2406-2407 2408-2409 2410-2411 2412-2413 2414-2415 2416-2417 2418-2419 2420-2421 2422-2423 2424-2425 2426-2427 2428-2429 2430-2431 2432-2433 2434-2435 2436-2437 2438-2439 2440-2441 2442-2443 2444-2445 2446-2447 2448-2449 2450-2451 2452-2453 2454-2455 2456-2457 2458-2459 2460-2461 2462-2463 2464-2465 2466-2467 2468-2469 2470-2471 2472-2473 2474-2475 2476-2477 2478-2479 2480-2481 2482-2483 2484-2485 2486-2487 2488-2489 2490-2491 2492-2493 2494-2495 2496-2497 2498-2499 2500-2501 2502-2503 2504-2505 2506-2507 2508-2509 2510-2511 2512-2513 2514-2515 2516-2517 2518-2519 2520-2521 2522-2523 2524-2525 2526-2527 2528-2529 2530-2531 2532-2533 2534-2535 2536-2537 2538-2539 2540-2541 2542-2543 2544-2545 2546-2547 2548-2549 2550-2551 2552-2553 2554-2555 2556-2557 2558-2559 2560-2561 2562-2563 2564-2565 2566-2567 2568-2569 2570-2571 2572-2573 2574-2575 2576-2577 2578-2579 2580-2581 2582-2583 2584-2585 2586-2587 2588-2589 2590-2591 2592-2593 2594-2595 2596-2597 2598-2599 2600-2601 2602-2603 2604-2605 2606-2607 2608-2609 2610-2611 2612-2613 2614-2615 2616-2617 2618-2619 2620-2621 2622-2623 2624-2625 2626-2627 2628-2629 2630-2631 2632-2633 2634-2635 2636-2637 2638-2639 2640-2641 2642-2643 2644-2645 2646-2647 2648-2649 2650-2651 2652-2653 2654-2655 2656-2657 2658-2659 2660-2661 2662-2663 2664-2665 2666-2667 2668-2669 2670-2671 2672-2673 2674-2675 2676-2677 2678-2679 2680-2681 2682-2683 2684-2685 2686-2687 2688-2689 2690-2691 2692-2693 2694-2695 2696-2697 2698-2699 2700-2701 2702-2703 2704-2705 2706-2707 2708-2709 2710-2711 2712-2713 2714-2715 2716-2717 2718-2719 2720-2721 2722-2723 2724-2725 2726-2727 2728-2729 2730-2731 2732-2733 2734-2735 2736-2737 2738-2739 2740-2741 2742-2743 2744-2745 2746-2747 2748-2749 2750-2751 2752-2753 2754-2755 2756-2757 2758-2759 2760-2761 2762-2763 2764-2765 2766-2767 2768-2769 2770-2771 2772-2773 2774-2775 2776-2777 2778-2779 2780-2781 2782-2783 2784-2785 2786-2787 2788-2789 2790-2791 2792-2793 2794-2795 2796-2797 2798-2799 2800-2801 2802-2803 2804-2805 2806-280

य मदा म्नाति योगीन्द्रो भवान्मा म्नाजले ।

तदमेकं कथं तिष्ठेत् तस्मिन् कर्मजो मत्तः ॥ २०३ ॥

અનુવાદ : જે યોગીન્દ્ર હમેશા ધ્યાનરૂપી સ્વચ્છ મહા-
જલમાં એક લાઝ આપીને જાવો રહી રનાન કે જે તેના (આત્મ-
શરીર પર) કર્મરજરૂપી મેલ કેવી રીતે રહે ? (અર્થાત્ ધ્યાનરૂપી
નિર્મલ જલમાં કર્મરૂપી મેલ ધોવાઈ જાય છે) ॥ ૧૦૩ ॥

न लगेन्पश्चिनीपत्रे यथा तोयं स्वभावतः ।

पाशाणो भिद्यते नैव जलमव्ये स्थितो यथा ॥ १०४ ॥

स्फटिको मलिनो न स्यात् रजसाच्छादितो यथा ।

न लिप्यते तथा पापैरात्मा सद्भयानमाश्रितः ॥ १०५ ॥

અનુવાદ : જેવી રીતે કમળના દલ પર (રેડેલું) પાણી
સ્વાભાવિક રીતે જ ટકતુ નથી (અર્થાત્ કમળના દલને પાણી
સ્વાભાવથી જ ભીંજવી શકતુ નથી), જેવી રીતે પાણી વગર

૧ આ પ્રલોક કે તેનો અર્થ V માં નથી S માં તથા A માં તેનો નબર
॥૧૦૦॥ છે

૨ ગ્રા. ૧૦૬ કે તેનો અર્થ V માં નથી S માં તથા A માં તેનો નખર
॥ ૧૦૧ ॥ છે

૨. આ બંને જોડો દે તેમનો અર્થ V મા નથી. S મા તથા A મા તેમના નબરો અનુક્રમે ॥ ૧૦૨ ॥ અને ॥ ૧૦૩ ॥ છે

અનુવાદ : તત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે ગ્રંથોનો અભ્યાસ કર્યા બાદ તત્ત્વનું જ્ઞાન થતાં બુદ્ધિશાળી પુરુષ ધાન(અનાજ)નો અર્થાં પરાર* છોડી દે એવી રીતે સર્વ ગ્રંથોનો ત્યાગ કરે છે. (અર્થાત્ જેવી રીતે ખેડૂત અનાજ મેળવવા માટે ઘાસ ઉગાડે છે અને અનાજ મેળવી લીધા પછી ઘાસનો ત્યાગ કરે છે તેવી રીતે યોગીપુરુષ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે ગ્રંથોનો આશ્રય લે છે, પરંતુ તત્ત્વ પ્રાપ્ત થતાં તે સર્વ ગ્રંથોને ત્યજી દે છે.) ॥ ૧૦૮ ॥

ક્ષીયંતે યાનિ કાલેન કિં તૈઃ કર્ત્તવ્યમક્ષરૈઃ ।

યાવન્નોડનક્ષરં પ્રાપ્તં તાવન્મોક્ષસુખં કુતઃ ॥ ૧૦૯ ॥^૧

અનુવાદ : જે કાળે કરીને નાશ પામે એવા અક્ષરોથી શુ? (અર્થાત્ ક્ષય પામે એવા માત્ર અક્ષરોથી કંઈ લાભ થતો નથી.) જ્યાં સુધી અનક્ષર નથી પ્રાપ્ત થયો ત્યાંસુધી મોક્ષનું સુખ ક્યાંથી? (અર્થાત્ અક્ષય એવા અનક્ષર વિના મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતી નથી.) ॥ ૧૦૯ ॥

ધ્યાનકલ્પતરુલોકે જ્ઞાનપુષ્પૈઃ સ પુષ્પિતઃ ।

મોક્ષામૃતકલૈર્નિત્યં ફલિતોડયં સુખપ્રદૈઃ ॥ ૧૧૦ ॥^૨

અનુવાદ : (આ) લોકમાં (આત્મ)ધ્યાન એ કદપવૃક્ષ સમાન છે. તે (વૃક્ષ) જ્ઞાનરૂપી પુષ્પોથી સુરલિત છે અને હુમેશાં સુખપ્રદ એવાં મોક્ષરૂપી અમૃતફળોથી લચેલું છે. ॥ ૧૧૦ ॥

* અનાજનાં બી તર્જ લીધા પછી વધેલા ઘાસને ' પરાર ' કહેવામાં આવે છે.

૧ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V માં નથી S માં તથા A માં તેનો નજર ॥ ૧૦૭ ॥ છે.

૨ ધ્યાન A, B ૩ આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V માં નથી, અને S માં તથા A માં તેનો નજર ॥ ૧૦૮ ॥ છે.

જન્મલક્ષ્યજિતં કર્મ ધ્યાનેનાનેન ચોગિનઃ ।
તમઃ માર્ગેશ્યેનો નતર્વા નચ્ચતિ દષણાન ॥ ૧૨૨ ॥^૧

અનુવાદ : હે મ અર્પોન્નાની અંબાદા નાશ પામે છે તેમ
ચોગીના આ ધ્યાનની કામો જન્મમાં નિર્મિત કરેલ કર્મ
કર્મ દાણવારમા નાશ પામે છે ॥ ૧૨૩ ॥

સ્થૂલં સૂક્ષ્મં ચ સાક્ષારં શુભધ્યાનમિતિ સ્ફુટં ।
રૂપાતીતં સમાન્યાનં નિરાક્ષારમયોચ્યતે ॥ ૧૨૪ ॥^૨

અનુવાદ : સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ એનું આકાર શુભધ્યાન સ્પષ્ટ
છે, રૂપાતીત (ધ્યાનનુ સ્વરૂપ આ પદેલાં) આરી રીતે કહ્યું છે
અને હવે નિરાકાર (ધ્યાનનુ સ્વરૂપ) કહીએ છીએ. ॥ ૧૨૪ ॥

નિરાકારમપિ ધ્યાનં રૂપાતીતસમુજ્જ્વલં ।
સ્થૂલસૂક્ષ્મવિમેદેન દ્વિવિધં પરિકીર્તિતં ॥ ૧૨૫ ॥^૩

અનુવાદ : નિરાકાર ધ્યાન પણ રૂપાતીત (બેધું)
સમુજ્જ્વળ છે અને તે સ્થૂલ તથા સૂક્ષ્મ એમ બે પ્રકારનું
કહેવામાં આવ્યું છે. ॥ ૧૨૫ ॥ *

૧ આ શ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૧૨૨ ॥ નથર છે અને H મા, J મા
તથા B મા ॥ ૧૨૪ ॥ નથર છે આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી
૨ આ શ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૧૨૩ ॥ નથર છે અને H મા, J મા
તથા B મા ॥ ૧૨૫ ॥ નથર છે આ શ્લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી
૩ રૂપાતીત S, A ૪ આ શ્લોકનો S મા તથા A મા ॥ ૧૨૪ ॥
અને H મા, J મા તથા B મા ॥ ૧૨૬ ॥ નથર છે આ શ્લોક કે તેનો અર્થ
V મા નથી

* આ રીતે પણ અનુવાદ થઈ શકે --
રૂપાતીત અને સમુજ્જ્વળ એક નિરાકાર ધ્યાન પણ સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ એમ બે
રે વર્ણવવામાં આવ્યું છે (અર્થાત્ સ્થૂલ નિરાકાર અને સૂક્ષ્મ નિરાકાર—એ બંને
નિરાકાર ધ્યાનના વિભેદો છે) ॥ ૧૨૫ ॥

પ્રત્યક્ષ : આ ૧ મા ૧૧ માં નિર્ણય ૧૨૫ (મા) ૫-માન્મકને
અવર્ણે ॥ ૧૨૮ ॥

જ્ઞાંગુલપરીમાણં મુત્તનં યોગગન્ધિમં ।

નોર્ગાંદ્રઃ પ્રથમં ચાત્ત્વ દ્વાદશાંતં નિર્નિગમેત ॥ ૧૨૯ ॥

અનુવાદ : એક આંગળ પરીમાણુના ગોળ આકાશ
જેવા પ્રહાદ્વારને (દ્વાદશાંતને—પ્રહાદ્વારને) યોગીન્દ્ર યોગી પ્રથમ
(અર્થાત શરૂઆતમા) દિતવે ॥ ૧૨૯ ॥

નેત્રમંડલસંસ્થાયી દ્વાદશાત્મા નિગચતે ।

તસ્માદપ્યુર્ધ્વગં વ્રજ દ્વાદશાંતે તથા સ્મૃતં ॥ ૧૩૦ ॥

અનુવાદ : નેત્રમંડળમા રહેનાર (યોગીને) દ્વાદશાત્મા
કહેવાય છે. પ્રહ તેથી પણ (અર્થાત્ નેત્રમંડળથી પણ) ઉર્ધ્વ
રહેલું છે (અને તેથી તેવે સ્થાને અર્થાત્ પ્રહને સ્થાને રહેલો
યોગી) દ્વાદશાંતે છે એમ કહેવામાં આવે છે. ॥ ૧૩૦ ॥

નાદર્ધિદુકલાતીતં પરમાત્મકલાયુતં ।

દ્વાદશાંતં સદા ધ્યાયેત્ સદાનંદૈકમંદિરં ॥ ૧૩૧ ॥

૧ આ ૧લોકનો S મા ॥ ૧૨૭ ॥ અને H મા, J મા તથા B મા
॥ ૧૩૦ ॥ નબર છે આ ૧લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી આ ૧લોકનો A મા
॥ ૧૨૮ ॥ નબર છે

૨ આ ૧લોકનો S મા ॥ ૧૨૮ ॥ અને H મા, J મા તથા B મા
॥ ૧૩૧ ॥ નબર છે આ ૧લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી આ ૧લોકનો A મા
॥ ૧૨૯ ॥ નબર છે

૩ દ્વાદશાંત H, J. ૪ આ ૧લોકનો S મા ॥ ૧૨૯ ॥ અને H મા,
J મા તથા B મા ॥ ૧૩૨ ॥ નબર છે આ ૧લોક કે તેનો અર્થ V મા નથી તેનો
A મા ॥ ૧૩૦ ॥ નબર છે

અનુવાદ : (આ રીતે) પ્રયત્નશીલ બનેલાં તે પંડિતપુરુષ (યોગી) મંસારના પાશને છેડીને, (ગરીરની) અદર રહેલ મોહાઈ (શત્રુઓની) સેનાને છુટીને, મોઢાદાયિની એવી તીક્ષ્ણ પ્ર (શુર) પાસે અંગીકાર કરીને, બ્રહ્મજ્ઞાનના લય વડે કેવળજ્ઞા (કેવલીએ માન્ય કરેલ જ્ઞાન) ઉપાર્જીને (અને એ રીતે) આ કર્મોને ક્રમશઃ ક્ષીણ કરીને પાપમાત્રી મુક્તિ મેળવી મદ્દા મુખ મય એવા પદને પ્રાપ્ત કરે. ॥ ૧૩૩ ॥

વ્યાપારચ્છિન્નસંસારઃ સંયોગો મુક્તિયોજકઃ ।

વિમક્તઃ સંયમાદ્યંગેઃ સોઽપિ સ્યાદ્વૃથા પુનઃ ॥ ૧૩૪ ॥^૧

અનુવાદ : સંસારના (સર્વ પ્રકારના) વ્યાપારોને છેદનાર અને મુક્તિ આપે જોડનાર એવો સમ્યગ્ યોગ સંયમાદિ અંગોમાં વિલાસિત છે (અને) તેના પણ બીજા આઠ પ્રકાર છે ॥ ૧૩૪ ॥

અહિંસા સત્યમસ્તેયં વ્રત્તચર્યમસંગતા ।

શત્યેતાનિ વ્રતાન્યત્ર સંયમઃ પંચથા સ્મૃતઃ ॥ ૧૩૫ ॥^૨

અનુવાદ : અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિશ્રુ—એ પાંચ (મહા) વ્રતોથી અહીં સંયમ પાંચ પ્રકારનો કહેવામાં આવ્યો છે ॥ ૧૩૫ ॥

૧ મયોગો S, A.

૨ વિમક્ત S, A

૩ આ શ્લોકનો

S માં ॥ ૧૧૨ ॥ અને H માં ॥ ૧૧૬ ॥ નખર છે J માં આ શ્લોક બે વખત આવે છે—અંક ૧૪૨ શ્લોક ॥ ૧૧૮ ॥ તરફ અને બીજા ૧૪૨ શ્લોક ॥ ૧૩૫ ॥ તરફ આ શ્લોક ૨ મેનો અર્થ V માં નથી આ શ્લોકનો A માં ॥ ૧૧૨ ॥ અર્થ B માં ॥ ૧૧૪ ॥ નખર છે

૪ આ શ્લોકનો S માં ॥ ૧૩૨ ॥ અને J માં ॥ ૧૦૬ ॥ નખર છે આ શ્લોકનો અર્થ V માં નથી તેનો A માં ॥ ૧૦૩ ॥ નખર છે

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

સાંચી સ્તૂપની કોણીય દિશામાં સ્થાપિત છે.

યોગ પ્રતિષ્ઠા

અનુવાદ : “હું (કોઈપણ પ્રકારની અપ-
વિચારસરણીથી) બંધાયેલો નથી, પરંતુ ।
અંતર્ગત મુક્ત છું” એવો જેનો (દૃઢ) નિર્ણય
“હું તે (વિષયનો અર્થાત્ યોગનો) અપ- (અ-
(પણ) નથી અને મૂર્ખ (પણ) નથી” (એવી
ધ્યાનવિધિ છે) તે આ શાસ્ત્રમાં અનિવાર્ય છે ॥ ૧

સર્વમંત્ર પદ્મન્યસ્ત્રાપેતાં નમનમસ્મિન્ ।
તત્તિનિદ્રાગત્તાકારં તદ્ ગત્ય પદ્મમં પદ ॥ ૧૩૩ ॥

અનુવાદ : “સર્વ મંત્રો પદ્મ ન્યસ્ત્રાપેતાં નમનમસ્મિન્ ।
તત્તિનિદ્રાગત્તાકારં તદ્ ગત્ય પદ્મમં પદ ॥ ૧૩૩ ॥

1
2
3

4

5

ग

ग

उत्तर-उत्तर-उत्तर ११ (३०),
११ (३०), २१ (३०), ३१
(४०), ४१ (४०).
उत्तरि : ४ (११)
उत्तरि-उत्तरि-उत्तरि १० (१४३)
उत्तरि-उत्तरि ३५ (६०)

क

कर्मम् २८ (११)
कर्मनिर्मुक्तः ६ (११)
कला-कलायुक्तः-कलावीतः ८ (१४)
१६ (२९), ६४ (१३१)
कल्याण १ (१), ६६ (१४०)
क्याय ४२ (७८), ६३ (१२१),
६५ (१३२)
कुक्कविः ५० (९३)
केवल. १६ (२८), ६५ (१३३)
केवलज्ञानभास्करः २७ (४८)
केवलज्ञानसंपूर्णः २२ (४०)
केवलध्यानगम्यः २२ (४०)
केवलानन्दसंश्रितः २२ (४०)
कोल. १६ (३४)
कौलिक १६ (३४)
कृत्स्नकर्मकलातीतः १६ (२९)
क्रियाकालगुणोत्तरः २२ (३९)

गुणगम्यगता तीव्र १० (६०)
गुणात् २३ (४०)
गुणगम्यगतिर्गतिः ११ (३०)
गुणगम्यगतिर्गतिः-गुणगम्यगतिर्गतिः-
गुणोत्तरः-गुणगम्य ६ (१०),
११ (३०), २२ (३९), ५०
(९८)

गुरुः १८ (३०)
गम्यः ५५ (१०८)

च

चतुःपीठः ६ (१५)
चित्तम् २६ (५५), ३७ (६९),
३८ (७१), ३९ (७३), ४०
(७८), ४४ (८१, ८२), ४६
(८४), ६३ (१२०), ६५
(१३२), ६८ (१३९)
चिद्रूप २५ (४६)

ज

जगतादितः १४ (२५)
जगन्नायः २२ (३९)
जिनेश-जिनेन्द्र १४ (२४)
१६ (३४)
जैनः १६ (३४)
ज्योति १६ (२९), ५८ (११४)

१०० (११)

१०० (११) १०० (११)

१०० (११)

१०० (११) १०० (११)

(४१), ३८ (१०), ३० (१०),

३८ (१०), ५१ (१०), ५५

(१०३), ५५ (११०, ११३),

६५ (१२३), ७६ (१३५).

ममज्ञ ८ (१५)

ममः ३६ (६७), ३७ (६८, ६९)

मोक्षः - मोक्षमार्गः - मोक्षमार्गः ११

(२०), ३० (५६), ३२ (५८,

५९), ५७ (८७), ५८ (८८),

५२ (९७), ५६ (११०), ५७

(१११), ६५ (१३३).

मोक्षकाशी ६ (११), ५१ (९५)

य

यज्ञ ८ (१७)

यमः २८ (५१)

योगः ८ (१६), २८ (५२), २८

(५३), ३४ (६३), ३८ (७२),

५६ (८५), ५५ (१०६), ५७

(११३), ६६ (१३४), ६८

(१४०)

योगी - योगीन्द्र - योगवित् ४ (७),

८ (१६, १७), ११ (२०),

१३ (२३), २३ (४२), २६

(४३), २७ (१०), ३० (१०)

३७ (१०), ३८ (१०), ५० (१०)

(१०), ५० (१०), ५५ (१०)

१०३), ५५ (१०६, १०७)

५५ (११०), ५६ (१११)

६१ (१२१), ६२ (१२२)

६३ (१२८), ६४ (१२९)

६५ (१३३)

र

रजसू ५२ (९८)

रामनेत्रवर्जितम-रामनेत्रपराधुमनः

७ (१२), ५८ (८९)

रुद्र १८ (३३)

रूपविवर्जित ध्यानम ८ (१०)

रूपस्थ ध्यान ४० (७४)

रूपातीत ध्यानम ५५ (१०७), ६२

(१२४, १२५)

रोमाच २८ (५०)

ल

लक्ष्यमापन्नः-लक्ष्यम् १७ (३१),

४४ (८१), ५८ (११५)

लघु १८ (३२)

लय-लयलीन-सहजलय ४० (७५).

५८ (११४), ५८ (११६),

६१ (१२२), ६५ (१२३)

लोक ५० (९३), ५६ (११०)

॥ ॥ ॥ ॥ (१०)

॥ ॥ ॥ ॥ (११)

॥ ॥ ॥ ॥ (१२)

॥ ॥ ॥ ॥ (१३), २१

(१४), २८ (१५), ३३ (१६),

१८ (१७), ५१ (१८), ५५

(१९), ५७ (२०), ५९ (२१),

६५ (२२), ६६ (२३)

मोक्षार्थः (२४)

मूत्र ३६ (२५), ३७ (२६), ६९

मोक्ष - मोक्षार्थ - मोक्षमार्गः ११

(२०), ३० (२६), ३० (२८),

५९, ४७ (२७), ४८ (२८),

५२ (२९), ५६ (३०), ५७

(३१), ६५ (३२).

मोक्षार्थः ६ (३३), ५१ (३४)

य

यज्ञ ८ (३५)

यमः २८ (३६)

योगः ८ (३६), २८ (३७), २८

(३८), ३४ (३९), ३८ (४०),

४६ (४१), ५५ (४२), ५७

(४३), ६६ (४४), ६८

(४५)

योगी - योगीन्द्र - योगवित् ४ (४),

८ (४६), १७, ११ (४७),

१३ (४८), २३ (४९), २६

(४९), २१ (५०), २१ (५१),

२७ (५२), ३८ (५३), ४०

(५४), ४८ (५५), ५८ (५६),

६० (५७), ५५ (५८), ६० (५९),

५७ (६०), ५८ (६१),

६२ (६२), ६३ (६३),

६४ (६४), ६५ (६५).

६५ (६६)

र

रजः ५२ (६७)

रागद्वेषविनिर्जितम् - रागद्वेषपराङ्मुख

७ (६८), ४८ (६९)

रुद्रः १८ (७०)

रूपविनिर्जित ध्यानम् ८ (७१)

रूपस्थ ध्यान ४० (७२)

रूपातीतं ध्यानम् ५५ (७३), ६२

(७४), १२५

रोमाचः २८ (७५)

ल

लक्ष्यमापन्नः - लक्ष्यम् १७ (७६),

४४ (७७), ५८ (७८)

लघुः १८ (७९)

लय - लयलीनः - सहजलय ४० (८०)

५८ (८१), ५८ (८२),

६१ (८३), ६५ (८४)

लोकः ५० (८५), ५६ (८६)

मोक्षमार्गः (११)
मोक्षमार्गः (११) (११)
मोक्षमार्गः (११)
मोक्षमार्गः (११) (११) (११)
(४१), ३८ (१२), १० (११),
१८ (१०), ५१ (११), ५५
(१०३), ५५ (११३, ११३),
६५ (१३३), ६६ (१३४)
मोक्षमार्गः (१५)

(११), ३१ (११), ३१ (११)
५५ (११), ५५ (११), ५५ (११)
(१०), ३१ (११), ५५ (१०३)
१०३, ५५ (१०६, १०३)
५५ (११२), ५५ (११६)
६१ (१२१), ६२ (१२३)
६१ (१२८), ६५ (१२९)
६५ (१३३)

॥

मोक्षमार्गः (१५)
मोक्षमार्गः (१५), ३१ (१६, ६१)
मोक्षमार्गः - मोक्षमार्गः - मोक्षमार्गः ११
(२०), ३० (५६), ३२ (५८,
५९), ४७ (८७), ४८ (८८),
५२ (९७), ५६ (११०), ५९
(१११), ६५ (१३३).
मोक्षमार्गः ६ (११), ५१ (९५)

रजसु ५२ (९८)
रामदेवपिर्वर्जितम्-रामदेवपराङ्मुख
७ (१२), ४८ (८९)
रजसु १८ (३३)
रूपविवर्जित ध्यानम ८ (१५)
रूपस्थ ध्यान ४० (७४)
रूपातीत ध्यानम ५५ (१०७), ६२
(१२४, १२५)
रोमाच २८ (५०)

य

यज्ञ ८ (१७)
यमः २८ (५१)
योगः ८ (१६), २८ (५२), २८
(५३), ३४ (६३), ३८ (७२),
४६ (८५), ५५ (१०६), ५७
(११३), ६६ (१३४), ६८
(१४०)
योगी - योगीन्द्र - योगवित् ४ (७),
८ (१६, १७), ११ (२०),
१३ (२३), २३ (४२), २६

ल

लक्ष्यमापन्न - लक्ष्यम् १७ (३१),
४४ (८१), ५८ (११५)
लघु १८ (३२)
लय - लयलीनः - सहजलय ४० (७५),
५८ (११४), ५८ (११६),
६१ (१२२), ६५ (१३३)
लोक ५० (९३), ५६ (११०)

१०० (१४३)
१०० (१४३)
१०० (१४३)
१०० (१४३)
१०० (१४३)

मार्ग-वस्तुनामुक्तम्—संयमः
मन्त्रागम— ३६ (५४), ३६
(७१), ४० (७८), ४६ (१९).
१०० (१४३)

मंतोपामृतनिर्मग्नः १० (१२)

संयमः ३८ (५१), ६६ (१०६),
१३५), ६६ (१४०)

मंसारसृष्टिनिर्मुक्तः २० (३९)

संसागर्णवतारकः—ससारनाशनम्
१७ (३२), ५३ (९९)

साकाराम् ६२ (१०४), ६८ (१३९)

सामायिक ४ (७), ४६ (९०), ५०
(९१, ९२)

सिद्धः १५ (२७)

सिद्धि—सिद्धिपुरी ३६ (७२).

४१ (७६), ४६ (८४)

सुखद. २१ (३८)

सुखदुःखपरिज्ञाता ७ (१२)

सुखशालिनम् २३ (४१)

सुगतिः ५ (८)

सुषा २४ (४३)

सुधीः ५५ (१०८)

सुवर्ण १७ (३१)

सुखम् १८ (३०), ३१ (५७), ३८
(६२), ३६ (६६), ५८ (१०८),
५६ (१०५), ६२ (१२४,
१२५), ६३ (१२६), ६८ (१३९)

१०० (१४३), १०० (१४३)

१०० (१४३), १५ (२६), १७
(३८), ५० (९७)

संयमः ८ (१४)

संयमोपनिर्मुक्तः २० (३९)

संयमः १५ (२६)

संयमोपनिर्मुक्तः १४ (२५)

सर्वधर्ममयः १२ (२१)

सर्वधर्मात्तरम् ४४ (८२)

सर्वधातुविनिर्मुक्तः ६ (११)

सर्वलोकाग्रमाश्रितः २७ (४९)

सर्ववर्णविवर्जितः १२ (२१)

सर्वविश्वोपकारकः ७ (१३)

सर्वव्यापारवर्जितम्—व्यापारनिर्मुक्तम्
३३ (६०), ३४ (६३)

सर्वाधारम् ३३ (६१)

सर्वारम्भपरित्याग ४६ (८४)

सहजावस्थितिः—सहज स्थानम्—सहज-

लयम्—सहजावस्थम् ३२ (५९),

३४ (६२), ५८ (११४), ६१

(१२०)

संकल्पविकल्प—संकल्पवर्जितम्

10

મંડળાનાં અન્ય પ્રકાશનો

૧. નમસ્કાર સ્વાધ્યાય સાહિત્ય વિભાગ

૧. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ "આગ પાઠના" (૧૯૮૨) ૧૫૦ પૃષ્ઠો હિન્દી ૧૫૦
૨. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ "આગ પાઠના" ૧૫૦
૩. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ "આગ પાઠના" ૧૫૦
૪. પાનિનિયમની પાંચાલી (અપ્રાપ્ત) (૧૯૮૨) ૧૫૦
૫. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૬. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૭. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૮. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૯. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૧૦. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦
૧૧. પાનિનિયમનું સંસ્કૃતિ કોષ (પ્રાચીન ગુજરાતી) ૧૫૦

— અપાય છે —

૬. નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (પ્રાચીન ગુજરાતી વિભાગ)
૧૦. નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (સંસ્કૃત વિભાગ)
૧૧. નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (અપ્રાપ્ત - હિન્દી - ગુજરાતી વિભાગ)

પ્રામિથ્યાન

જેન સાહિત્ય વિકાસ મંડળ

મસ્તાકાજ, ૧૧૦ વાઙ્મય મંડળ

વિલેપાન્ડે, મુમ્બઈ-૫૭

પથા જાણીતા જેન પૂજન વિકેતાયા

મંસ્થાનાં અન્ય પ્રકાશનો

પ્રમાણ - અમૃત સ્વેદાસિદાસ દેશી. પી

- ૧ ત્રી પ્રતિભાગ - 'અર્થિકો' - ભાગ પાંચા
(પીટુ આર્થિકો હિન્દી જ) રૂ ૫.૦૦
- ૨ ત્રી પ્રતિભાગ - પદ્ધતોધરીત ભાગ પીટુ રૂ ૫.૦૦
- ૩ ત્રી પ્રતિભાગ - મત્ર પ્રયાધરીત ભાગ ત્રીટુ રૂ ૫.૦૦
- ૪ પ્રતિભાગની પરિવત્તા (અપ્રાપ્ય) (પીટુ આર્થિકો) રૂ ૦ ૩૭
- ૫ ત્રી પર્યપ્રતિભાગ મત્ર (પ્રયાધરીતનુસારી) ગળદાર્ય
અર્થ-અદક્ષના તથા મત્ર-પરિવિય સાથે (અપ્રાપ્ય) રૂ ૨.૦૦
- ૬ ત્રી પર્યપ્રતિભાગ મત્ર-દિતી (પ્રયાધરીતનુસારી)
ગળદાર્ય અર્થ-અદક્ષના તથા મત્ર-પરિવિય સાથે (અપ્રાપ્ય) રૂ ૨ ૦૦
- ૭ અત્રિત આર્ય આમાયિક યૈન્યવદન (પ્રયાધરીતનુસારી-
અપ્રાપ્ય) રૂ ૦ ૫૦
- ૮ યોગપ્રદીપ (પ્રાચીન ગુજરાતી આજ્ઞાવ્યાધ અતે
અર્વાચીન ગુજરાતી અનુવાદ સહિત) રૂ ૧ ૫૦

— અપાય છે —

- ૯ નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (પ્રાકૃત વિભાગ)
- ૧૦ નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (સન્કૃત વિભાગ)
- ૧૧ નમસ્કાર સ્વાધ્યાય (અપભ્રંશ-હિંદી-ગુજરાતી વિભાગ)

પ્રામિથ્યાન

જૈન સાહિત્ય વિકાસ મંડળ

કુન્ડલાબાગ, ૧૧૨ થાડમન્ડ રોડ

વિલેપાર્કે, મુમ્બઈ-૫૭

તથા જાણીતા જૈન પુસ્તક વિક્રેતાઓ

